

sa

Sektorske_analize

studenj 2014. broj 33 godina 3

ISSN: 1848-8986

eiz ekonomski
instituit,
zagreb

Turizam

Autor_Hrvoje Mirošević

_Sadržaj

_3 Glavni sektorski pokazatelji

Devizni prihod od turizma u 2013. godini ponovo je prešao razinu od 7 milijardi eura.

_9 Najveća trgovačka društva

Ukupni prihodi deset vodećih trgovačkih društava sektora u 2013. godini iznosili su 4,19 milijardi kuna, što predstavlja porast od 18,9 posto u usporedbi s prethodnom godinom.

_13 Turizam u 2014.

U prvih osam mjeseci 2014. godine ostvaren je rast turističkih dolazaka od 5,6 posto u odnosu na isto razdoblje 2013. godine.

_16 Zaključak i očekivanja

Nakon pada u 2009. i 2010. godini, hrvatski turizam se oporavlja. To je, prije svega, vidljivo iz porasta obujma fizičkog prometa u turizmu.

Glavni sektorski pokazatelji

“ Grad Zagreb i Kontinentalna Hrvatska bilježe veće stope rasta dolazaka i noćenja od Jadranske Hrvatske.

Godina 2013. obilježena je ulaskom Hrvatske u punopravno članstvo Europske unije. Ostvarenje dugo iščekivanog političkog i ekonomskog cilja nije donijelo trenutno olakšanje hrvatskom gospodarstvu kako se očekivalo, ali je poslužilo kao dobra promocija Hrvatske i hrvatskog turizma. Povezano s medijskom pozornošću zbog ulaska u EU ili ne, prošlogodišnja turistička sezona pokazala se vrlo uspješnom. Ostvaren je rekordan broj noćenja, njih 64,8 milijuna, što predstavlja dva milijuna noćenja više nego 2012. godine. U odnosu na također vrlo dobru turističku sezonu 2012., u 2013. godini ostvaren je porast broja dolazaka za 5,12 posto. Iako je rastu broja dolazaka doprinio i porast broja dolazaka domaćih turista, oni su ipak osjetno skratili svoje godišnje odmоре. Domaći su turisti u 2013. godini zabilježili 1,5 posto manje noćenja nego u prethodnoj godini. Rekordan broj dolazaka i noćenja popratio je i porast prihoda. Devizni prihod od turizma u 2013. godini ponovo je prešao razinu od 7 milijardi eura i približio se deviznom prihodu iz 2008. godine, koja i dalje ostaje najbolja turistička godina od osamostaljenja Hrvatske. U odnosu na turističku 2012. godinu, u 2013. devizni prihodi od turizma rasli su po stopi većoj od stope rasta broja ostvarenih noćenja. Naime, prihodi od turizma porasli su za 5,9 posto, dok je broj noćenja porastao za 3,4 posto.

Tablica 1.
Glavni sektorski pokazatelji

Izvori: Državni zavod za statistiku i Hrvatska narodna banka.

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Broj noćenja [u mil.]	56,3	56,4	60,4	62,7	64,8
Prihodi od turizma [u mlrd. eura]	6,4	6,2	6,6	6,8	7,2
Udio zaposlenih [% ukupnog broja]	5,9	6,0	6,0	6,1	6,3
Udio djelatnosti u izvozu [u %]	39,5	39,9	36	36	37,3
Broj stalnih postelja [u tisućama]	899,1	833,1	852,4	805,5	872,7
Udio djelatnosti u BDP-u [u %]	3,8	3,9	4,1	4,1	4,5

Broj stalnih postelja opet se približio broju od 900 tisuća, nakon što je 2012. godine zabilježeno tek nešto više od 805 tisuća stalnih postelja. Također, udio zaposlenih u turističkom sektoru u odnosu na ukupnu zaposlenost

OBRTI I SLOBODNE PROFESIJE SMANJILI SU ZAPOSLENOST ZA GOTOVO 16,5 POSTO U PET GODINA RECESIJE.

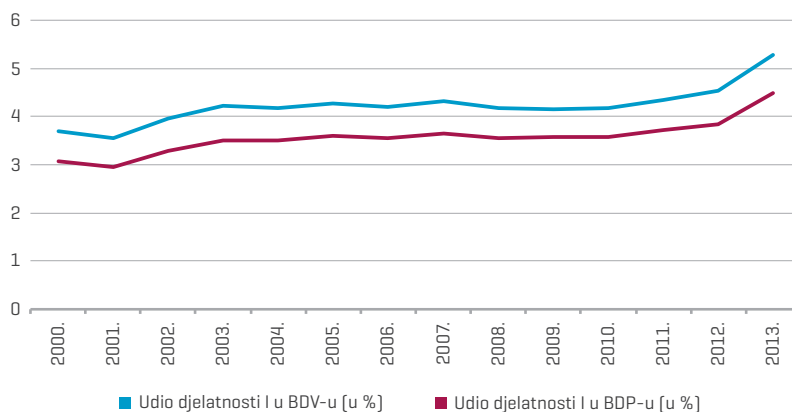
je porastao. Tako je u 2013. udio ovog sektora u ukupnoj zaposlenosti iznosio 6,3 posto.

Imajući na umu rast svih ključnih pokazatelja hrvatskog turizma u 2013. godini, ne iznenađuje da je udio turizma u bruto domaćem proizvodu porastao i to za 0,4 postotna boda. Prošle je godine udio turizma u BDP-u iznosio 4,5 posto. Zbog nedostupnosti podataka o bruto dodanoj vrijednosti i udjelu u bruto domaćem proizvodu ostvarenih u ovoj djelatnosti u 2013. godini, ovdje se daje procjena udjela ove djelatnosti u bruto dodanoj vrijednosti. Državni zavod za statistiku objavljuje strukturne poslovne statistike u kojima navodi dodanu vrijednost prema troškovima proizvodnih čimbenika koji se objavljuju u sklopu Strukturnih poslovnih statistika. Uz pomoć pokazatelja dodane vrijednosti prema troškovima proizvodnih čimbenika, a koji je dostupan za djelatnost "I – priprema i usluživanje hrane i pića te djelatnost pružanja smještaja" u 2013. godini procijenili smo bruto dodanu vrijednost djelatnosti I za 2013. godinu, a potom njezin udio u ukupnoj bruto dodanoj vrijednosti i bruto domaćem proizvodu za 2013. godinu.

Slika 1.
Kretanje udjela djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane u BDV-u i BDP-u u razdoblju od 2000. do 2013. godine

Napomena: Udio djelatnosti u bruto dodanoj vrijednosti i bruto domaćem proizvodu za 2013. godinu dobiven je temeljem procjene koja je zasnovana na dodanoj vrijednosti prema troškovima proizvodnih čimbenika dostupnih u sklopu Strukturnih poslovnih statistika koje objavljuje Državni zavod za statistiku.

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Slika 1 prikazuje kretanje udjela djelatnosti I u BDV-u i BDP-u od 2000. do 2013. godine. Primjetan je konstantan rast udjela turističke djelatnosti

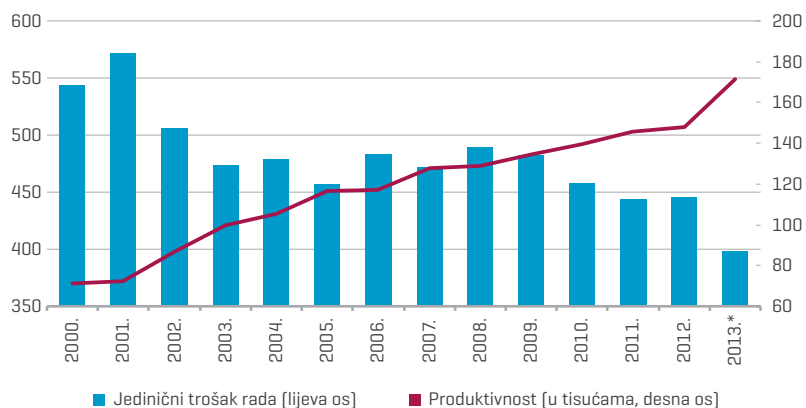
u bruto dodanoj vrijednosti i bruto domaćem proizvodu. Naša procjena udjela turističkog sektora u ukupnoj bruto dodanoj vrijednosti u 2013. godini iznosi 5,3 posto.

Povećanje udjela sektora turizma u bruto dodanoj vrijednosti i BDP-u Hrvatske ukazuje na to kako je turistički sektor najpropulzivnija grana gospodarstva Hrvatske. Da ima još prostora za rast pokazuju nam primjeri izravnih konkurenata hrvatskom turizmu, prije svega Španjolske i Grčke. Turistički sektor u Španjolske i Grčke ima gotovo dvostruko veći udio u bruto proizvodu njihovih gospodarstava negoli je to slučaj s hrvatskim turističkim sektorom. Nadalje, produktivnost u turističkoj djelatnosti u konstantnom je porastu od 2000. Rast produktivnosti u većoj je mjeri posljedica smanjenja ukupne zaposlenosti u turističkoj djelatnosti nego povećanja efikasnosti poslovanja turističkog sektora. Jedinični trošak rada također je u padu, te je u odnosu na 2008. godinu, kao najbolju turističku godinu po prihodima, manji za 17,4 posto. Jedinični trošak rada u 2013. godini iznosio je 398 kuna po 1.000 jedinica bruto dodane vrijednosti.

Slika 2.
Kretanje produktivnosti rada i jediničnog troška rada u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane u razdoblju od 2002. do 2012. godine

Napomene: Produktivnost rada = BDV/broj zaposlenih; jedinični trošak rada = masa plaća/1.000 jedinica BDV-a. * Bruto dodana vrijednost djelatnosti za 2013. godinu dobivena je temeljem procjene koja je zasnovana na dodanoj vrijednosti prema troškovima proizvodnih čimbenika dostupnih u sklopu Strukturnih poslovnih statistika koje objavljuje Državni zavod za statistiku.

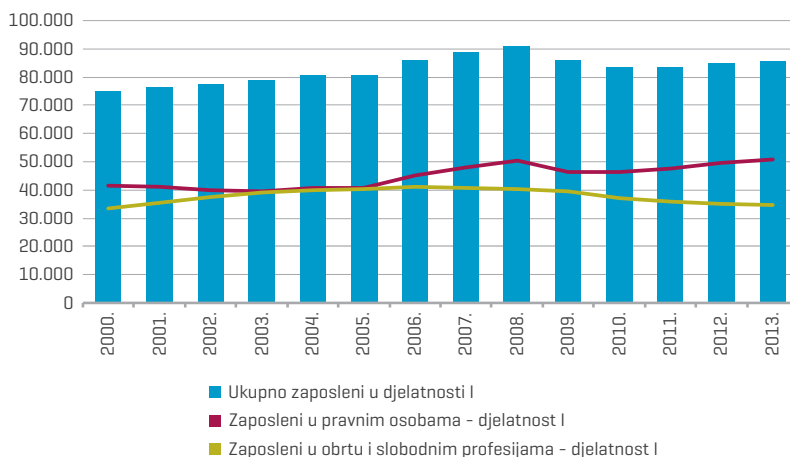
Izvor: Državni zavod za statistiku.

Nadalje, sektor turizma u Hrvatskoj već duži niz godina zapošljava oko 6 posto ukupnog broja zaposlenih u Republici Hrvatskoj. Blagi porast udjela zaposlenih u turizmu posljedica je smanjenja ukupnog broja zaposlenih u godinama recesije. Ukupna zaposlenost turističkog sektora u prošloj godini manja je za 5,9 posto u odnosu na, po broju zaposlenih, rekordnu 2008. godinu. Do pada broja ukupno zaposlenih u turističkom sektoru došlo je uslijed pada broja zaposlenih u obrtima i slobodnim profesijama koje se primarno bave turističkom djelatnošću. Obrti i slobodne profesije smanjili su zaposlenost za gotovo 16,5 posto u pet godina recesije. Kao što je vidljivo iz slike 3, razina zaposlenosti u pravnim subjektima koji se primarno bave turističkom djelatnošću vratila se nakon pet godina na pretkrizne razine.

Slika 3.
Zaposleni u djelatnosti I – pružanje smještaja te priprema i usluživanje hrane i pića, od 2000. do 2013.

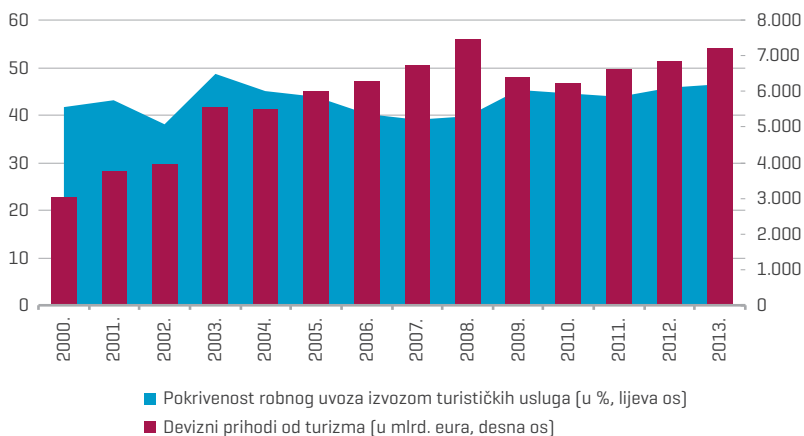
Izvor: Državni zavod za statistiku.

Turizam u Hrvatskoj u velikoj je mjeri izvozno orijentiran. To je vidljivo i iz udjela noćenja stranih turista u ukupnim noćenjima, a koji se kreće iznad 90 posto ukupnih noćenja turista. Prema podacima HNB-a, devizni prihod od turizma iznosio je 7,2 milijarde eura u 2013. godini, što je činilo preko 37 posto ukupnog hrvatskog izvoza u 2013. godini. Porast je to od 1,3 postotna boda u ukupnom hrvatskom izvozu u odnosu na 2012. godinu. Kao što je vidljivo na slici 4, povećana pokrivenost robnog uvoza izvozom turističkih usluga prvenstveno je posljedica smanjenja uvoza zbog pada domaće potražnje u vremenu dugotrajne recesije. S druge strane, sama činjenica da hrvatski turizam sudjeluje u ukupnom hrvatskom izvozu s gotovo 40 posto ukazuje na izrazito slabu hrvatsku izvoznu osnovicu i nepostojanje industrije sposobne za značajniji robni izvoz, koji bi uspio smanjiti hrvatski vanjskotrgovinski deficit.

Slika 4.
Pokrivenost robnog uvoza izvozom turističkih usluga i devizni prihodi od turizma od 2000. do 2013.

Izvor: Hrvatska narodna banka.

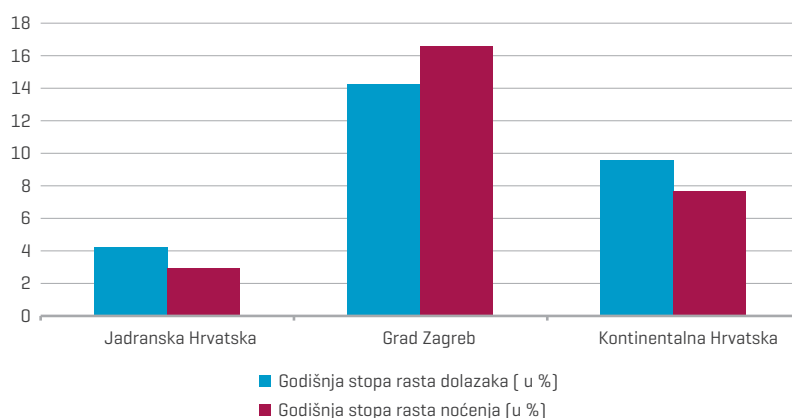
Nakon, po deviznim prihodima, rekordne 2008. godine, kada je od turističke djelatnosti uprihodovano 7,5 milijardi eura, uslijedio je pad deviznih prihoda od turizma. Pad deviznih prihoda zaustavljen je 2011. godine. Od te godine devizni prihodi od turizma su u porastu i približavaju se razini

PROŠLE SU GODINE TURISTI IZ NJEMAČKE OSTVARILI PREKO 14 MILIJUNA NOĆENJA U REPUBLICI HRVATSKOJ.

iz 2008. godine. Regionalna raspodjela hrvatskog turističkog “kolača” izrazito favorizira Jadransku Hrvatsku. U toj se regiji ostvaruje preko 90 posto noćenja i preko 80 posto turističkih dolazaka, što je i za očekivati budući da je hrvatski turizam izrazito ljetni fenomen, gdje se u srpnju i kolovozu ostvaruje oko 60 posto ukupnih turističkih noćenja. Grad Zagreb, ali i Kontinentalna Hrvatska, bilježe veće stope rasta dolazaka i noćenja od Jadranske Hrvatske. Grad Zagreb se prometnuo u prvaka kontinentalnog turizma s godišnjim rastom dolazaka od 14 posto, te godišnjim rastom noćenja od 16 posto u 2013. godini. Upravo rast dolazaka i noćenja u Gradu Zagrebu, ali i regiji Kontinentalne Hrvatske, može poslužiti kao osnova za povećanje ukupnih turističkih prihoda, uz naravno obavezno ulaganje maksimalnih napora u produženje sezone u regiji Jadranske Hrvatske, gdje se nalazi većina smještajnih kapaciteta hrvatskog turizma. Primjetan je značajan pad udjela Istarske županije u ukupnim turističkim rezultatima u 2013. godini. S 31,6 posto u 2012. godini, Istarska županija pala je na 30 posto udjela ukupnih noćenja ostvarenih u Hrvatskoj u 2013. godini.

Slika 5.
Stopa rasta dolazaka i noćenja po regijama Hrvatske u 2013. godini

Izvor: Državni zavod za statistiku.

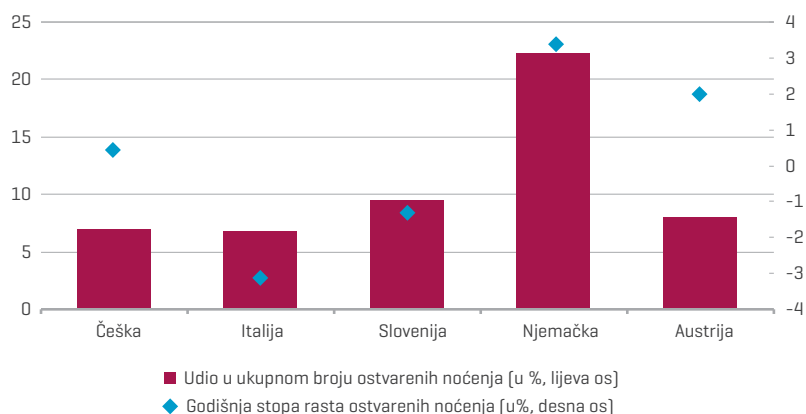

Već tradicionalno, naši najbrojniji i najvjerniji gosti dolaze iz Njemačke. Tako su 2013. godine turisti iz Njemačke ostvarili 3,6 posto noćenja više nego u 2012. godini. Prošle su godine turisti iz Njemačke ostvarili preko 14 milijuna noćenja u Republici Hrvatskoj, što predstavlja više od 20 posto ukupnih

noćenja turista. Od preostala četiri najveća emitivna tržišta hrvatskog turizma, Slovenija i Italija i dalje bilježe smanjenje broja noćenja: Italija za 3 posto, a Slovenija za 1,2 posto. Pad broja noćenja turista iz Slovenije i Italije posljedica je negativnih kretanja u tamošnjim gospodarstvima. Emitivna tržišta Austrije i Češke bilježe rast i dolazaka i noćenja. Turisti iz Austrije prošle su godine ostvarili 2,03 posto više noćenja nego 2012. U istom je razdoblju godišnja stopa rasta ostvarenih noćenja turista iz Češke iznosila 1,61 posto (slika 6). Ukoliko se nastavi trend pada broja dolazaka i noćenja gostiju iz Italije, Italija bi mogla nakon dugo vremena ispasti iz prvih pet najvažnijih emitivnih tržišta hrvatskog turizma. Razlike u kretanju broja dolazaka i noćenja između npr. Italije i Slovenije s jedne strane i Austrije s druge strane, ukazuju na važnost opće gospodarske situacije na najvažnijim emitivnim tržištima za hrvatski turizam.

Slika 6.
Pet glavnih emitivnih tržišta stranih posjetitelja prema državi porijekla u 2013. godini

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Najveća trgovačka društva

Odabir trgovačkih društava proveden je na osnovi visine ukupnih prihoda trgovačkih društava. Među deset vodećih trgovačkih društava nalaze se većinom velika hotelska poduzeća, s iznimkom trgovačkog društva Globalna hrana d.o.o. koje svoje poslovanje temelji na franšizi McDonald's restorana u Hrvatskoj. Ukupni prihodi deset vodećih trgovačkih društava sektora u 2013. godini iznosili su 4,19 milijardi kuna, što predstavlja porast od 18,9 posto u usporedbi s prethodnom godinom. Dobit trgovačkih društava u odnosu na godinu ranije porasla je za čak 74 posto. Dobra turistička sezona, s rekordnim brojem dolazaka i noćenja od osamostalijavanja, vodećim je trgovačkim društvima omogućila povećanje prosječne bruto marže, koja je u odnosu na 2012. godinu veća za 46,4 posto [tablica 2].

Tablica 2.
Poslovanje deset vodećih
trgovačkih društava
u djelatnosti pružanja
smještaja te pripreme
i usluživanja hrane u
2012. i 2013. godini

Napomene: Obuhvat vodećih
trgovačkih društava - Valamar
Riviera d.d., Maistra d.d., Plava
laguna d.d., Istraturist Umag d.d.,
Borik d.d., Arenaturist d.d., Globalna
hrana d.o.o., Liburnia Riviera Hoteli
d.d., Solaris d.d., Jadranski luksuzni
hoteli d.d.; produktivnost = ukupan
prihod/broj zaposlenih; bruto marža
= bruto dobit/ukupan prihod*100;
koeficijent tekuće likvidnosti =
kratkotrajna imovina/kratkoročne
obveze; koeficijent zaduženosti =
ukupne obveze/ukupna imovina.

Izvor: Poslovna Hrvatska.

	2012.	2013.	Indeks 2013./2012.
Ukupni prihodi (u mil. kuna)	3.525,2	4.190,7	118,9
Bruto dobit (u mil. kuna)	278,1	484,0	174,0
Bruto marža (u %)	7,9	11,5	146,4
Koeficijent tekuće likvidnosti	0,4	0,7	160,4
Koeficijent zaduženosti	0,3	0,4	101,5
Produktivnost (u tisućama kuna)	470,7	506,1	107,5
Broj zaposlenih	7.490	8.281	110,6

U 2013. godini povećan je i broj zaposlenih u deset vodećih trgovačkih društava ovog sektora, kao i njihova produktivnost. Tako je prošle godine deset vodećih trgovačkih društava zapošljavalo ukupno 8.281 zaposlenika ili 10,6 posto više u odnosu na 2012. godinu. Produktivnost na razini deset vodećih trgovačkih društava koja se bave pružanjem smještaja i usluživanjem hrane u 2013. godini povećana je na međugodišnjoj razini za 7,5 posto i iznosila je 506.100 kuna.

Na razini deset vodećih društava u djelatnosti pružanja smještaja i usluživanja hrane nešto je povećan koeficijent zaduženosti. Iako se približava granici

MEĐU DESET VODEĆIH TRGOVAČKIH DRUŠTAVA NALAZE SE VEĆINOM VELIKA HOTELSKA PODUZEĆA.

od 0,5 njegova vrijednost još uvijek ne ukazuje na problem prezaduženosti. Što se tiče tekuće likvidnosti, njeno održavanje na razini deset vodećih poduzeća sektora se poboljšava, ali vrijednost koeficijenta i dalje ukazuje na postojanje problema održavanja tekuće likvidnosti.

Više nego dobri rezultati velikih trgovačkih društava iz turističkog sektora nisu ostali nezapaženi ni na Zagrebačkoj burzi. Cjenovni indeks CROBEXturist, u koji ulaze sva trgovačka društva iz ove djelatnosti uz uvjet da se njima trgovalo 70 posto dana u godini, bilježi svoje rekordne razine od kada je uveden. Na dan 18. studenog 2014. CROBEXturist nalazio se na 2.111 bodova, što predstavlja udvostručenje vrijednosti indeksa na godišnjoj razini.

Tablica 3.

Odabrani pokazatelji deset najvećih trgovačkih društava prema prihodima u 2013. godini

	Ukupni prihodi [u mil. kuna]	Bruto dobit [u mil. kuna]	Bruto marža [u %]	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti	Produktivnost [u tisućama kuna]
Valamar Riviera d.d.	842,3	35,1	4,17	0,32	2,04	403
Maistra d.d.	718,7	83,7	11,64	0,45	0,03	581
Plava laguna d.d.	506,6	109,7	21,65	0,04	3,50	525
Istraturist Umag d.d.	458,2	71,4	15,58	0,38	0,41	530
Borik d.d.	309,2	82,4	26,66	0,48	2,84	1.690
Arenaturist d.d.	298,5	2,5	0,85	0,35	0,97	499
Globalna hrana d.o.o.	282,7	27,6	9,78	0,25	0,73	467
Liburnia Riviera Hoteli d.d.	275,5	9,1	3,30	0,19	1,40	407
Solaris d.d.	251,4	3,5	1,40	0,41	0,46	427
Jadranski luksuzni hoteli d.d.	247,5	58,9	23,81	0,81	1,26	527

Napomene: Bruto marža = bruto dobit/ukupan prihod*100; koeficijent tekuće likvidnosti = kratkotrajna imovina/kratkoročne obveze; koeficijent zaduženosti = ukupne obveze/ukupna imovina; produktivnost = ukupan prihod/broj zaposlenih.

Izvor: Poslovna Hrvatska.

“U 2013. godini povećan je i broj zaposlenih u deset vodećih trgovačkih društava ovog sektora, kao i njihova produktivnost.

U tablici 3 donosimo usporedni prikaz najvažnijih pokazatelja poslovanja deset vodećih trgovačkih društava iz turističkog sektora prema prihodima u 2013. godini. Na prvom mjestu nalazi se Valamar Riviera d.d., najveće trgovačko društvo nastalo spajanjem porečke Riviere Adrije d.d. s Valamar Adria holdingom d.d. i Valamar grupom d.d. iz Zagreba. Drugo mjesto prema visini prihoda zauzima rovinjska Maistra d.d., a slijede je Plava laguna d.d. iz Poreča i Istraturist Umag d.d. iz Umaga. Svih deset vodećih trgovačkih društava iz sektora turizma ostvarilo je pozitivne rezultate u 2013. godini. Borik d.d. i Solaris d.d., koji su 2012. poslovali s gubitkom, prošlu su godinu zaključili s dobiti.

Osobito uspješnu poslovnu godinu imao je zadarski Borik d.d., koji je u 2013. godini utrostručio prihode na više od 300 milijuna kuna. Također, ostvarena je i rekordna dobit nakon oporezivanja u iznosu većem od 82 milijuna kuna, nakon što je u 2012. godini ostvaren gubitak u visini od gotovo 20 milijuna kuna. Međutim, iz računa dobiti i gubitka za 2013. godinu vidljivo je da dvije trećine ukupnih prihoda čine izvanredni prihodi, dok su redovni prihodi društva u 2013. godini veći za samo 5 posto u odnosu na prethodnu godinu. Pretpostavlja se da iza velikog skoka prihoda u 2013. godini stoji prodaja nekretnine u vlasništvu trgovačkog društva. Ovo trgovačko društvo je prošle godine imalo najveću produktivnost među deset vodećih trgovačkih društava sektora. Posljedica je to visokih prihoda u analiziranoj godini i relativno malog broja zaposlenih. Naime, Borik d.d. je po broju zaposlenih najmanje od deset vodećih društava sektora. U prošloj je godini ovo trgovačko društvo bilo na granici prihvatljivog stupnja zaduženosti. Međutim, usporedi li se koeficijent zaduženosti iz 2013. s koeficijentima zaduženosti iz dviju prethodnih godina, razvidno je kako se zaduženost ovog trgovačkog društva značajno smanjila. S prekomjerne zaduženosti [1,39] Borik d.d. došao je na prihvatljivu razinu zaduženosti. Također, Borik d.d. jedno je od tri vodeća poduzeća u ovom sektoru koja u 2013. nisu pokazivala probleme s održavanjem likvidnosti. Osim njega, koeficijent tekuće likvidnosti veći od 2 imaju Valamar Riviera d.d. i Plava laguna d.d.

Jadranski luksuzni hoteli d.d., društvo koje zatvara listu deset najvećih trgovačkih društava turističkog sektora, također u 2013. godini bilježi izniman rast prihoda i dobiti, ali za razliku od Borika d.d. iz Zadra, ovdje je riječ o promjeni organizacijske strukture trgovačkog društva, odnosno objedinjavanju svih trgovačkih društava koja su činila Jadranske luksuzne hotele d.d. pod jedno trgovačko društvo. Jadranski luksuzni hoteli d.d. su trgovačko društvo koje ima smanjen koeficijent tekuće likvidnosti. Također, riječ je o jedinom trgovačkom društvu među deset najvećih u ovom sektoru koje je prekomjerno zaduženo.

Novostvoreni div hrvatskog turističkog sektora, Valamar Riviera d.d., zabilježio je rast prihoda na godišnjoj razini, no pala mu je dobit, kao i ostali pokazatelji poslovanja. Vjerujemo da će u budućnosti ovo spajanje polučiti pozitivne sinergijske učinke na poslovanje samog trgovačkog društva, ali i na cjelokupni hrvatski turizam. Maistra d.d. i Plava laguna d.d. bilježe rast i prihoda i dobiti u 2013. godini. Posebno su impresivni rezultati Plave lagune d.d. u vlasništvu obitelji Lukšić. Već pet godina zaredom osnovni pokazatelji poslovanja rastu. Ukupni prihodi u razdoblju od 2009. do 2013. godine porasli su za 20 posto, dok je dobit u istom razdoblju udvostručena na rekordnih 109 milijuna kuna u 2013. godini, što predstavlja najveću dobit među svim trgovačkim društvima iz turističkog sektora. Nakon kupnje Istraturista Umag d.d., u vlasništvu obitelji Lukšić nalazi se tri od deset najvećih turističkih trgovačkih društava u Hrvatskoj. Ukupni prihodi svih trgovačkih društava u njezinom vlasništvu već sada prelaze milijardu kuna.

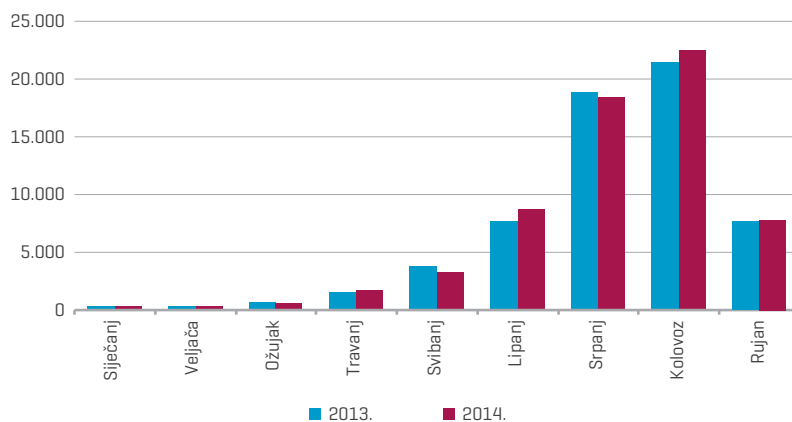
Turizam u 2014.

Turistička sezona 2014. po do sada prikupljenim i objavljenim podacima bolja je od 2013. godine. U prvih devet mjeseci 2014. godine ostvaren je rast turističkih dolazaka od 5,6 posto u odnosu na isto razdoblje 2013. godine, a rastao je i broj noćenja i to po stopi od 2,5 posto. Grad Zagreb i dalje ostaje najugodnije iznenađenje turističke branše, s podjednakim rastom i dolazaka i noćenja u prvih devet mjeseci 2014. godine. Iako stope rasta dolazaka i noćenja turista u Gradu Zagrebu nisu poput stopa rasta u 2013. godini, kada su bilježile dvoznamenkaste iznose, i dalje su najveće u usporedbi s ostalim regijama Hrvatske. Regije Jadranska i Kontinentalna Hrvatska bilježe podjednak rast dolazaka i noćenja u 2014. godini.

Dobar fizički promet u turističkom sektoru prati i porast prihoda. U prvih šest mjeseci 2014. godine devizni prihod od turizma porastao je za 2,1 posto. Prema svim pokazateljima 2014. godina mogla bi ponoviti financijske rezultate rekordne 2008. godine. Po broju dolazaka i noćenja 2014. godina neupitno će, usprkos vrlo lošim meteorološkim uvjetima koji su vladali tijekom srpnja i kolovoza, biti rekordna. Treba sačekati kraj godine i vidjeti jesu li i prihodi popratili rast fizičkog prometa u turizmu.

Slika 7.
Usporedni prikaz
kretanja broja noćenja
po mjesecima (I.-IX.) u
2013. i 2014. godini, u
tisućama

Izvor: Državni zavod za statistiku.

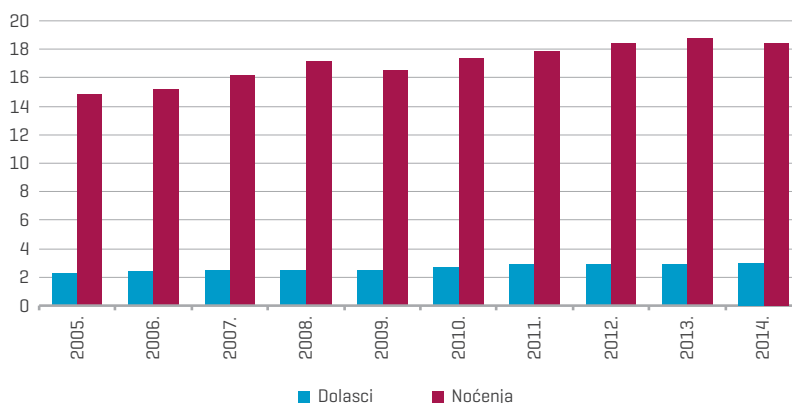
U PRVIH ŠEST MJESECI 2014. GODINE DEVIZNI PRIHOD OD TURIZMA PORASTAO JE ZA 2,1 POSTO.

Daleko najveći broj noćenja u ovoj godini, kao i inače, ostvaren je u ljetnim mjesecima. Kolovoz i dalje ostaje najvažniji mjesec za hrvatski turizam. Ove je godine po broju noćenja nadmašio kolovoz 2013. Po broju noćenja ove godine lipanj je bio nešto bolji od lipnja prošle godine. Međutim, u srpnju 2014. zabilježen je manji broj noćenja nego u istom mjesecu prošle godine.

U medijima se tijekom godine učestalo provlačila priča o srpanjskoj rupi, te nedovoljno dobro pripremljenoj sezoni. Analiziramo li kretanje obujma fizičkog prometa [dolazaka i noćenja] od 2005. do 2014. godine, uočavamo da osim blagog pada u 2009. i 2014. godini, broj dolazaka kao i broj noćenja u srpnju iz godine u godinu raste. Pad dolazaka u srpnju 2014. godine može se pripisati izrazito nepovoljnim vremenskim uvjetima. Međutim, on također ukazuje na oskudnu ponudu hrvatskog turističkog sektora koja se oslanja prvenstveno na "sunce i more". Stoga se u vremenskim nepovoljnijim sezonama smanjuje broj dolazaka, odnosno noćenja.

Slika 8.
Broj dolazaka i noćenja u srpnju od 2005. do 2014. godine, u milijunima

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Poslovanje velikih trgovačkih društava u 2014. godini obilježili su jedno veliko spajanje i jedna velika akvizicija. Porečka Riviera Adria d.d., nakon kupnje najveće hotelske kuće u južnoj Dalmaciji Dubrovnik-Babin kuk d.d. u 2013. godini, u 2014. godini spojila se s Valamar Adria holdingom d.d. i Valamar grupom d.d. iz Zagreba. Poduzeće nastalo spajanjem ova dva velika

“ Poslovanje velikih
trgovačkih društava
u 2014. godini
obilježili su jedno
veliko spajanje
i jedna velika
akvizicija.

trgovačka društva dobilo je novo ime, Valamar Riviera d.d. Drugi značajan događaj u 2014. godini je kupnja Istraturista Umag d.d. od strane Plave lagune d.d., koja se nalazi u vlasništvu grupacije Lukšić. Plava laguna d.d. je za 120 milijuna eura kupila paket od 93,04 posto dionica Istraturista Umag d.d. od Zagrebačke banke u kolovozu 2014. godine.

Zaključak i očekivanja

“Može se očekivati da će devizni prihodi ove godine nadmašiti one ostvarene u 2008. godini.

—Recesija koja u Hrvatskoj traje već šestu godinu zaredom utjecala je na gotovo sve sektore gospodarstva, osim na turizam. Naime, nakon pada u 2009. i 2010. godini, hrvatski turizam se oporavlja. To je, prije svega, vidljivo iz porasta obujma fizičkog prometa u turizmu. Naime, 2013. godine ostvareno je 15 posto više noćenja nego pretkrizne 2008. godine. Nažalost, devizni prihodi od turizma sporije se oporavljaju od fizičkih pokazatelja turističkog prometa. Ohrabruje činjenica da devizni prihodi nakon velikog pada u 2009. godini bilježe solidan rast, te se približavaju razini iz 2008. godine. Uzimajući u obzir podatke o broju dolazaka i noćenja u ovoj godini, može se očekivati da će devizni prihodi nadmašiti one ostvarene u 2008. godini. Zaposlenost u turističkom sektoru vratila se na razine iz 2008. godine, ako je suditi prema broju zaposlenih u pravnim osobama turističkog sektora.

Očekivanja o kretanjima u turističkom sektoru treba temeljiti u većoj mjeri na gospodarskoj situaciji najvažnijih emitivnih tržišta negoli na stanju samog hrvatskog gospodarstva. Kako su gospodarske prognoze Europske komisije za 2015. godinu za većinu najvažnijih emitivnih tržišta hrvatskog turizma (osim talijanskog) pozitivne, za očekivati je daljnji rast kako obujma fizičkog prometa u turizmu tako i deviznog prihoda od turizma.

S obzirom na prognoze za Hrvatsku, u narednom je razdoblju teško očekivati povećan broj dolazaka i noćenja domaćih turista. Naime, prema prognozama Ekonomskog instituta, Zagreb za sljedeću godinu očekuje se pad osobne potrošnje od 0,1 posto i rast BDP-a od tek 0,2 posto.

“Akvizicije i spajanja provedena ove godine trebali bi kroz sinergijske učinke doprinijeti jačanju poslovanja tih trgovačkih društava.

Nadalje, akvizicije i spajanja koja su provedena u hrvatskom turističkom sektoru u 2014. godini, prije svega kupnja Istraturista Umag d.d. od strane Plave lagune d.d., te spajanje porečke Riviere Adrije d.d. s Valamar Adria holdingom d.d. i Valamar grupom d.d., trebali bi kroz sinergijske učinke doprinijeti jačanju poslovanja tih trgovačkih društava, ali i poboljšanju ukupne ponude hrvatskog turizma, a time i turističkih rezultata u 2015. godini.

Literatura:

Croatian Economic Outlook Quarterly, 2014, br. 60/2014, Zagreb: Ekonomski institut, Zagreb.

Državni zavod za statistiku, "Turizam u 2013.", *Statističko izvješće*, Zagreb: Državni zavod za statistiku.

Državni zavod za statistiku, 2013, "Priopćenje: Osnovni strukturno-poslovni pokazatelji poduzeća u 2013. godini", Zagreb: Državni zavod za statistiku.

European Economic Forecast, Winter 2014, Bruxelles: European Commission, http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2014/pdf/ee2_en.pdf [pristupljeno 18. studenog 2014.].

Zagrebačka burza, 2013, "Pregled trgovine u 2013. godini", Zagreb: Zagrebačka burza.

Izdavač

Ekonomski institut, Zagreb
Trg J.F. Kennedyja 7, 10000 Zagreb
Telefon: 01 2362 200, Fax: 01 2335 165
<http://www.eizg.hr>

Za izdavača

Dubravka Jurlina Alibegović, ravnateljica

Glavna urednica

Ljiljana Božić

Autor analize

Hrvoje Mirošević

Izvršna urednica

Marijana Pasarić

Lektura

Doris Baničević

Grafičko uređivanje i priprema

Vladimir Sukser

Grafičko oblikovanje

Studio 2M

Napomena: *Sektorska analiza* autorskoga je karaktera i ne odražava nužno stav Ekonomskog instituta, Zagreb

Sljedeća analiza Energetika i naftna industrija izlazi u prosincu 2014.

eiz ekonomski
institut,
zagreb

75
GODINA
1939 - 2014